

Saturs

Par autoriem	7
Priekšvārds	10
Izmantotie saīsinājumi	11

KRIMINĀLLIKUMA KOMENTĀRI. PIRMĀ DAĻA (I–VIII² nodaļa)

VISPĀRĪGĀ DAĻA

I nodaļa	Vispārīgie noteikumi	13
1.pants.	Kriminālatbildības pamats	13
2.pants.	Krimināllikuma spēks Latvijas teritorijā	20
3.pants.	Krimināllikuma spēks uz gaisakuģiem, jūras un upju kuģiem ārpus Latvijas teritorijas	26
4.pants.	Krimināllikuma spēks ārpus Latvijas teritorijas	26
5.pants.	Krimināllikuma spēks laikā	29
II nodaļa	Noziedzīgs nodarījums	37
6.pants.	Noziedzīga nodarījuma jēdziens	37
7.pants.	Noziedzīgu nodarījumu klasifikācija	49
8.pants.	Vainas formas	53
9.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšana ar nodomu (tīši)	59
10.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšana aiz neuzmanības	70
11.pants.	Vecums, ar kuru iestājas kriminālatbildība	75
12.pants.	Fiziskās personas atbildība juridiskās personas lietā	79
13.pants.	Nepieskaitāmība	80
14.pants.	Ierobežota pieskaitāmība	82
15.pants.	Pabeigts un nepabeigts noziedzīgs nodarījums	83
16.pants.	Labprātīga atteikšanās	90
17.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarītājs	93
18.pants.	Vairāku personu piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā	96
19.pants.	Dalība	97
20.pants.	Līdzdalība	103
21.pants.	Organizēta grupa	109
22.pants.	Iepriekš neapsolīta slēpšana un neziņošana	111
23.pants.	Atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums	113
24.pants.	Noziedzīgu nodarījumu daudzējādība	120

25.pants.	Noziedzīgu nodarījumu atkārtotība (<i>izslēgts</i>)	122
26.pants.	Noziedzīgu nodarījumu kopība	122
27.pants.	Noziedzīgu nodarījumu recidīvs	136
III nodaļa	Apstākļi, kas izslēdz kriminālatbildību	138
28.pants.	Kriminālatbildību izslēdzošo apstākļu veidi	138
29.pants.	Nepieciešamā aizstāvēšanās	140
30.pants.	Šķietamā aizstāvēšanās	149
31.pants.	Aizturēšana, radot personai kaitējumu	150
32.pants.	Galējā nepieciešamība	155
33.pants.	Attaisnojams profesionālais risks	159
34.pants.	Noziedzīgas pavēles un noziedzīga rīkojuma izpildīšana	162
IV nodaļa	Sods	165
35.pants.	Sods un tā mērķis	165
36.pants.	Sodu veidi	169
37.pants.	Nāves sods (<i>izslēgts</i>)	170
38.pants.	Brīvības atņemšana	170
39.pants.	Arests (<i>izslēgts</i>)	173
40.pants.	Piespiedu darbs	173
41.pants.	Naudas sods	177
42.pants.	Mantas konfiskācija	182
43.pants.	Izraidīšana no Latvijas Republikas	184
44.pants.	Tiesību ierobežošana	187
44. ¹ pants.	Aizliegums kandidēt Saeimas, Eiropas Parlamenta, republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās (<i>izslēgts</i>)	190
45.pants.	Policijas kontrole (<i>izslēgts</i>)	190
45. ¹ pants.	Probācijas uzraudzība	190
V nodaļa	Soda noteikšana	195
46.pants.	Soda noteikšanas vispārīgie principi	195
47.pants.	Atbildību mīkstinošie apstākļi	199
48.pants.	Atbildību pastiprinošie apstākļi	203
49.pants.	Vieglāka soda noteikšana nekā likumā paredzētais sods	213
49. ¹ pants.	Soda noteikšana, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā	215

50.pants.	Soda noteikšana par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem	217
51.pants.	Soda noteikšana pēc vairākiem spriedumiem	222
52.pants.	Sodu saskaitīšanas un aizstāšanas noteikumi	224
53.pants.	Soda noteikšana par sagatavošanos noziegumam un par nozieguma mēģinājumu	226
54.pants.	Soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts līdzdalībā	226
55.pants.	Nosacīta notiesāšana	227
VI nodaļa	Atbrīvošana no kriminālatbildības un soda	233
56.pants.	Kriminālatbildības noilgums	233
57.pants.	Noilguma neiestāšanās	236
58.pants.	Atbrīvošana no kriminālatbildības	237
58. ¹ pants.	Nosacīta atbrīvošana no kriminālatbildības	242
59.pants.	Atbrīvošana no soda vai soda izciešanas	244
60.pants.	Soda samazināšana izņēmuma gadījumos	247
61.pants.	Nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda	248
61. ¹ pants.	Elektroniskā uzraudzība	254
62.pants.	Notiesājoša sprieduma izpildīšanas noilgums	255
63.pants.	Sodāmības dzēšana un noņemšana	258
VII nodaļa	Nepilngadīgo kriminālatbildības īpatnības	261
64.pants.	Nepilngadīgo atbildība	261
65.pants.	Soda piemērošana nepilngadīgajiem	262
66.pants.	Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nepilngadīgajiem	267
67.pants.	Nepilngadīgā nosacīta notiesāšana (<i>izslēgts</i>)	271
VIII nodaļa	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	272
68.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	272
69.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšana personām, kas ir nepieskaitāmības stāvoklī	274
69. ¹ pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa noteikšana pēc vairākiem nolēmumiem	280
70.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšana personām, kas ir ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī	281

VIII¹ nodaļa	Juridiskajām personām piemērojamie piespiedu ietekmēšanas līdzekļi	283
70. ¹ pants.	Pamats piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai.....	283
70. ² pants.	Juridiskajai personai piemērojamo piespiedu ietekmēšanas līdzekļu veidi.....	285
70. ³ pants.	Likvidācija.....	287
70. ⁴ pants.	Tiesību ierobežošana.....	288
70. ⁵ pants.	Mantas konfiskācija.....	288
70. ⁶ pants.	Naudas piedziņa.....	289
70. ⁷ pants.	Kaitējuma atlīdzināšana (<i>izslēgts</i>).....	291
70. ⁸ pants.	Nosacījumi piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai.....	291
70. ⁹ pants.	Noilguma aprēķināšana.....	295
VIII² nodaļa	Mantas īpašā konfiskācija	297
70. ¹⁰ pants.	Mantas īpašās konfiskācijas jēdziens.....	297
70. ¹¹ pants.	Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija.....	298
70. ¹² pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmeta konfiskācija.....	301
70. ¹³ pants.	Ar noziedzīgu nodarījumu saistītas mantas konfiskācija.....	303
70. ¹⁴ pants.	Konfiscējamās mantas aizstāšana.....	304
Izmantotie avoti		307
1.	Literatūra.....	307
2.	Tiesību akti.....	307
3.	Judikatūra un tiesu prakse.....	317
Likums "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" (<i>Izvilikums</i>)		322
Latvijas Republikas Valdības noteikto minimālo mēnešalgu apmērs		335

Par autoriem

Uldis Krastiņš dzimis 1933.gada 8.februārī Madonas apriņķa Ļaudonas pagastā. 1952.gadā pēc Zasas vidusskolas beigšanas uzsācis studijas Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas un juridiskās fakultātes Tiesību zinātņu nodaļā.

Pēc jurista kvalifikācijas iegūšanas U.Krastiņš 1957.gadā ievēlēts par Saldus rajona tiesnesi un iecelts par šīs tiesas priekšsēdētāju. Šajos amatos U.Krastiņš nostrādājis līdz 1962.gadam. 1963.gadā ievēlēts par Latvijas Republikas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnesi un šajā amatā nostrādājis līdz 1985.gada janvārim, kad pārgājis pilnas slodzes darbā uz Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti, sākumā vecākā pasniedzēja, vēlāk docenta un Krimināltiesību, kriminālprocesa un kriminālistikas katedras (vēlāk pārdēvēta par Krimināltiesisko zinātņu katedru) vadītāja amatā, kur nostrādājis līdz 2006.gadam.

1973.gadā U.Krastiņš iestājies Latvijas Valsts universitātes neklātienas aspirantūrā un pabeidzis to 1977.gadā ar izstrādātu juridisko zinātņu kandidāta disertāciju par tēmu "Latvijas PSR dabas krimināltiesiskā aizsardzība", kuru aizstāvējis M.V. Lomonosova Maskavas Valsts universitātē, iegūstot juridisko zinātņu kandidāta zinātnisko grādu, kas 1992.gada 3.novembrī tika pielīdzināts Latvijas tiesību zinātņu doktora grādam. 1995.gadā 7.februārī U.Krastiņš ieguvis tiesību zinātņu habilitētā doktora zinātnisko grādu par habilitācijas darbu "Ekoloģisko noziegumu kvalifikācijas problēmas".

Pedagoģiskā darba stāžs Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē U.Krastiņam ir kopš 1978.gada: sākumā stundu pasniedzējs, tad nepilnā slodzē, bet kopš 1995.gada maija pilnā slodzē. 1997.gadā U.Krastiņš ievēlēts par profesoru un šajā amatā strādā joprojām.

Studentiem pasniedzamo mācību priekšmetu sarakstā ir bijušas tādas disciplīnas kā Dabas tiesiskā aizsardzība, Noziegumu kvalifikācijas problēmas, Kriminālprocess, bet nu jau daudzus gadus – Krimināltiesības (Vispārīgā un Sevišķā daļa) un Salīdzinošās krimināltiesības. U.Krastiņa zinātniskā darbība saistīta ar dabas krimināltiesiskās aizsardzības jautājumiem, ar noziedzīga nodarījuma sastāva, īpaši ar vainas problēmām krimināltiesībās, ar juridisko personu atbildības un mantisko nodarījumu kvalifikācijas jautājumiem. U.Krastiņš ir Krimināltiesību mācību grāmatu, Krimināllikuma komentāru triju izdevumu līdzautors, sarakstījis vairākas monogrāfijas, ir daudzu zinātnisko publikāciju un zinātniski populāru rakstu autors. Dažāda rakstura publikāciju kopējais skaits mērāms trijos simtos. U.Krastiņš ar referātiem piedalījies daudzās zinātniskās konferencēs Latvijā un ārpus tās robežām. Kopš 1991.gada līdz pat Krimināllikuma pieņemšanai Saeimā U.Krastiņš strādājis Krimināllikuma projekta izstrādes darba grupā un turpina darboties Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā, kur notiek Krimināllikuma grozījumu projektu izvērtēšana.

foto: Boriss Koļešņikovs JV

Profesore, Dr.iur. Valentija Liholaja dzimusi 1942.gada 24.augustā Skaistas pagastā. 1967.gadā absolvējusi Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti. Vēl būdama pēdējā kursa studente, V.Liholaja tikusi uzaicināta strādāt prokuratūrā, kur septiņus gadus tagadējās Latgales priekšpilsētas (toreiz Rīgas pilsētas Maskavas rajona) prokurora palīga amatā veikusi uzraudzību pār krimināllietu izskatīšanu tiesā un pildījusi prokurora vietnieka pienākumus. No 1973. līdz 1985.gadam V.Liholaja vadījusi Tieslietu ministrijas Tautas saimniecības tiesiskā darba un advokatūras daļu. Paralēli praktiskajam darbam V.Liholaja lasījusi arī lekcijas Latvijas Universitātes studentiem, bet kopš 1985.gada tas ir V.Liholajas pamatdarbs, docējot krimināltiesības un noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas problēmas. 2002.gadā ievēlēta par Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesori. V.Liholaja sadarbībā ar citiem autoriem ir sarakstījusi mācību grāmatu krimināltiesībās, komentārus atsevišķām Krimināllikuma nodaļām, kā arī sagatavojusi vairākus papildinātos izdevumus. V.Liholaja ir arī daudzu citu juridiskās literatūras avotu un juridisku publikāciju autore.

Priekšvārds

Kopš Krimināllikuma komentāru pirmās grāmatas izdošanas 2015.gadā, kurā tika komentētas Krimināllikuma Vispārīgās daļas normas (1.–70.⁹ pants), likumdevējs ir izdarījis virkni grozījumu un papildinājumu Krimināllikumā, kas attiecas uz šā likuma Vispārīgo daļu.

Plaša satura grozījumi Krimināllikumā izdarīti ar 2016.gada 10.marta likumu, kurš spēkā no 2016.gada 7.aprīļa (grozīti 36., 41., 44., 63., 70.² un 70.⁴ pants); ar 2017.gada 6.augusta likumu, kurš spēkā no 2018.gada 1.janvāra (grozīti 41., 48., 49., 50., 52. un 55.pants); ar 2017.gada 22.jūnija likumu, kurš spēkā no 2017.gada 1.augusta (Vispārīgajā daļā iekļauta jauna, VIII² nodaļa – "Mantas īpašā konfiskācija", kas satur piecus (70.¹⁰–70.¹⁴) pantus un reglamentē jaunu krimināltiesību institūtu). Ar šo likumu grozīta arī Krimināllikuma 42.panta redakcija. Ar 2018.gada 26.aprīļa likuma grozījumiem, kuri spēkā no 2018.gada 23.maija, papildināts Krimināllikuma 48.pants.

Krimināllikuma komentāru pirmās daļas jaunajā izdevumā Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras docētāji tiesību zinātņu doktori profesori Uldis Krastiņš un Valentija Liholaja komentējuši grozījumus un papildinājumus iepriekšminētajos Krimināllikuma pantos.

Komentāru autori jaunajā izdevumā papildinājuši arī iepriekšējos komentārus pie vairākiem Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantiem, iekļaujot tajos jaunākās tiesu prakses nostādnes un krimināltiesību teorētiskās atziņas.

Uldis Krastiņš
Dr.habil. iur.